

Κατάργηση του Μεσαίωνα στις φυλακές

του ΝΙΚΟΛΑ ΚΑΝΕΛΟΠΟΥΛΟΥ*

Η αξιολόγηση και κριτική του σωφρονιστικού μας συστήματος πρέπει να γίνεται με γνώμονα τη σκοπιμότητα της ποινής. Η επιβολή της ποινής κατατείνει στην αποτροπή ή πρόληψη των εγκλημάτων, δηλαδή

ορισμένων μορφών συμπεριφοράς που, από κοινωνικής άποψης, είναι έντονα ανεπιθύμητες. Η πρόληψη των εγκλημάτων κινείται προς δύο κατευθύνσεις: είτε προς αποτροπή νέων εγκλημάτων από τον ήδη εγκληματήσαντα είτε προς συγκράτηση των άλλων ανθρώπων από τη διολίσθηση προς το έγκλημα. Επιφανής Βρετανός νομικός-φιλόσοφος, ο οποίος μάλιστα είχε επιμνησθεί για τον εκσυγχρονισμό του σωφρονιστικού συστήματος της χώρας του, συνήθιζε να λέει ότι «τους ανθρώπους τους βάζουμε στη φυλακή γιατί τους τιμωρήσαμε και όχι για να τους τιμωρήσουμε». Η επιγραμματική αυτή διατύπωση συμπυκνώνει με απόλυτη σαφήνεια και πληρότητα την έννοια και την αποστολή της ποινής και προσδιορίζει τις προϋποθέσεις, ασφαλώς τις ανθρώπινες, κάτω από τις οποίες θα πρέπει να γίνει η έκταση της επιβληθείσας ποινής στα σωφρονιστικά καταστήματα. Σε μακρινούς χρόνους ίσχυε το οφθαλμόν αντί οφθαλμού και οδόντα αντί οδόντος, δηλαδή επικρατούσε ο ανταποδοτικός χαρακτήρας της ποινής. Ο νομικός πολιτισμός μας απορρίπτει κάθε σκέψη και πρακτική

απάνθρωπης μεταχείρισης του ατόμου. Οι σωφρονιστικοί όροι δεν συνιστούν την εκδίκση της κοινωνίας, αλλά ορίζουν τη βούλησή της για βελτίωση του δράστη και την ομαλή επανένταξή του στους κόλπους της. Είναι επιτακτική ανάγκη για την ποιότητα της Δημοκρατίας, η πολιτεία να λάβει μέτρα που θα εξανθρωπίζουν το εξαθλιωμένο σύστημα διαβίωσης των φυλακισμένων στα κολαστήρια των φυλακών. Τα παγκόσμια αξιώματα για καλές και ανθρώπινες συνθήκες διαβίωσης των κρατουμένων είναι επίκαιρα και αξιόλογα:

- Διαχωρισμό των κρατουμένων ανάλογα με τη βαρύτητα του αδικήματος και την επιβληθείσα ποινή για να σταματήσει το φαινόμενο να συναγελάζονται στις φυλακές «βαραιοποινίτες» και «ελαφροποινίτες», που συνήθως οι πρώτοι γίνονται «δάσκαλοι» των δεύτερων.

- Εξανθρωπισμό του εξαθλιωμένου συστήματος διαβίωσης των κρατουμένων, όπως επαρκείς κτιριακοί χώροι, με ορισμένα τετραγωνικά μέτρα ανά κρατούμενο, υγιεινές συνθήκες και ψυχοθεραπευτική υποστήριξη από ειδικούς επιστήμονες, γιατί οι φυλακές είναι ο καθρέφτης του πολιτισμού μας.

- Να λειτουργούν στις φυλακές εκπαιδευτικά τμήματα σωφρονισμού, βελτίωσης και επαγγελματικής κατάρτισης και προετοιμασίας των κρατουμένων για σωστή επιστροφή και ομαλή επανένταξή τους στην κοινωνία.

Οι κρατούμενοι πρέπει να απασχολούνται δημιουργικά, αλλά και θεραπευτικά. Η κατάλληλη διαπαιδαγώγηση των κρατουμένων είναι επίκαιρη σήμερα παρά ποτέ γιατί, κατά τη ρήση του Σωκράτη, «η τιμωρία του δρά-

στη θα πρέπει να λειτουργεί έτσι ώστε ο δράστης να απαλλαγεί από τις αιτίες που τον οδήγησαν στην εγκληματική του δράση». Με την προαγωγή των φυλακών σε σωφρονιστικά εκπαιδευτήρια, εξασφαλίζεται η σίγουρη και υγιής επανένταξη των κρατουμένων στην κοινωνία, που είναι το κυρίως ζητούμενο. Η κοινωνία μας πρέπει με τη συμπεριφορά της και την καθημερινή της πρακτική να επενθυμίζει στους κρατούμενους ότι δεν τους ξέχασε, αλλά ότι τους περιμένει με ανοιχτές αγκάλες και σωφρονισμένους να επανενταχθούν στους κόλπους της. Με την καταδίκη και τον εγκλεισμό του δράστη στις φυλακές δεν εξαντλούμε το καθήκον μας απέναντι στην κοινωνία.

Τα πρόσφατα μέτρα που ανακοίνωσε ο υπουργός Δικαιοσύνης είναι προσωρινά, αποσπασματικά και άτολμα και δεν απαντούν από μόνα τους στον πυρήνα του προβλήματος. Η αποσυμφόρηση των φυλακών θα είναι μόνο προσωρινή και τα σοβαρότερα προβλήματα θα παραμένουν. Τα δύο τελευταία χρόνια και με αφορμή το λεγόμενο «παραδικαστικό κύκλωμα», γινόμαστε μάρτυρες του φαινομένου οι δικαστικοί λειτουργοί να ανταγωνίζονται στην επιβολή εξοντωτικών ποινών, που επιτυχάνουν αντίθετα αποτελέσματα από το να ευνοούν το σωφρονισμό των δραστών. Έτσι, οι φυλακές μετά από λίγο καιρό θα γεμίσουν και πάλι, καθιστώντας τα εξαγγελθέντα μέτρα ανεπαρκή και αλυσιστελή για τη σε βάθος χρόνου αντιμετώπιση του προβλήματος.

* Δικηγόρος-Σύμβουλος ΔΣΑ
Εκδότης του Νομικού Περιοδικού
«ΔΙΚΑΙΟΠΑΜΑ»